

Svensk författningssamling

Lag om ändring i brottsbalken

Utfärdad den 3 november 2021

SFS 2021:1014

Publicerad
den 8 november 2021

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om brottsbalken²
dels att 2 kap. ska upphöra att gälla,
dels att 22 kap. 6 a och 6 b §§ och 35 kap. 2 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas ett nytt kapitel, 2 kap., av följande lydelse.

2 kap. Om svensk domstols behörighet

Brott som har begåtts i Sverige

Behörighetens omfattning

1 § Svensk domstol är behörig att döma över brott som har begåtts i Sverige.

Ett brott anses ha begåtts i Sverige om gärningsmannen handlade här. I fråga om straffbar underlåtenhet anses brottet ha begåtts i Sverige om gärningsmannen borde ha handlat här eller befann sig här när han eller hon borde ha handlat. Om det för straffansvar krävs att gärningen medfört en viss effekt anses brottet ha begåtts i Sverige även i de fall effekten inträdde i Sverige eller, vid försök, enligt brottsplanen sannolikt skulle ha inträtt här.

Ett brott som utgör medverkan till någon annans brott anses ha begåtts i Sverige om den medverkande handlade här. I fråga om straffbar underlåtenhet anses brottet ha begåtts i Sverige om den medverkande borde ha handlat här eller befann sig här när han eller hon borde ha handlat. Om gärningsmannens brott anses ha begåtts i Sverige, anses den medverkandes brott också ha begåtts här.

Om det är ovisst var ett brott har begåtts, ska brottet anses ha begåtts i Sverige om det finns skäligen anledning att anta att så är fallet.

¹ Prop. 2020/21:204, bet. 2021/22:JuU4, rskr. 2021/22:20.

² Senaste lydelse av

2 kap. 1 § 1972:812

2 kap. 2 § 2020:173

2 kap. 3 § 2018:1310

2 kap. 3 a § 1976:20

2 kap. 5 § 2017:497

2 kap. 5 a § 2003:1157

2 kap. 6 § 1972:812

2 kap. 7 a § 1985:518

2 kap. 7 b § 2004:1000

2 kap. 7 c § 2009:1281

2 kap. 8 § 2003:1157.

2 § Åtal för brott som avses i 1 § får i följande fall väckas endast om åtalsförordnande har meddelats, nämligen om brottet

1. har begåtts av en utlänning på ett utländskt fartyg eller luftfartyg och riktat sig mot en sådan utlänning eller mot utländskt intresse,

2. har begåtts av en utlänning i utövningen av tjänst eller uppdrag som innefattar allmän ställning hos en annan stat eller en mellanfolklig organisation, om inte gärningsmannen genom vilseledande uppgifter, förklädnad eller på annat sätt har försökt dölja i vilken egenskap han eller hon har handlat,

3. har begåtts av en utlänning som saknar hemvist i Sverige men som befinner sig här i landet inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige,

4. har begåtts av en svensk medborgare eller utlänning med hemvist i Sverige som tjänstgör i en annan stats militära styrka och som befinner sig här i landet inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige,

5. är aggressionsbrott enligt 11 a § lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott eller försök, förberedelse eller stämpling till eller underlåtenhet att avslöja eller förhindra sådant brott, eller

6. har riktats mot Internationella brottmålsdomstolens rättskipning.

Beslut om åtalsförordnande enligt första stycket 1–5 fattas av regeringen. För beslut om åtalsförordnande enligt första stycket 6 tillämpas 8 §.

Brott som har begåtts utanför Sverige

Allmänna grunder för behörighet

3 § Svensk domstol är i följande fall behörig att döma över brott som har begåtts utanför Sverige:

Anknytningsfaktum

1. Svenskt fartyg m.m.

2. Svensk gärningsman m.m.

Behörighetens omfattning

Brott som har begåtts

a) ombord på ett svenskt fartyg,
b) ombord på ett svenskt luftfartyg,

c) i tjänsten av befälhavaren eller någon annan som tillhörde besättningen på ett svenskt fartyg eller luftfartyg, eller

d) på en inrättning som med stöd av lag har tillkommit i Sveriges ekonomiska zon eller på Sveriges kontinentalsockel.

Brott som har begåtts

a) av någon som vid gärningstillfället var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige,

b) av någon som när åtal väcks för brottet är svensk medborgare eller har hemvist i Sverige,

	c) av någon som finns i Sverige och det på brottet enligt svensk rätt kan följa fängelse i mer än sex månader, eller d) i utövningen av ett svenskt företags näringsverksamhet och det är fråga om givande av muta, grovt givande av muta eller handel med inflytande enligt 10 kap. 5 d § 2.
3. Svenskt enskilt intresse	Brott som har riktat sig mot a) en svensk medborgare eller någon som har hemvist i Sverige, eller b) en svensk juridisk person.
4. Svenskt allmänt intresse	Brott som har a) riktat sig mot rikets säkerhet, allmän verksamhet eller annat av rättsordningen särskilt skyddat svenskt intresse, eller b) begåtts i utövningen av tjänst eller uppdrag som innefattar svensk allmän ställning.
5. Härledd jurisdiktion	Brott som har begåtts av någon som befinner sig i Sverige, om a) en annan stat har begärt att lagföringen för brottet ska överföras till Sverige, b) en begäran från en annan stat om utlämning eller överlämnande för brottet har lämnats utan bifall, eller c) brottet omfattas av en internationell överenskommelse eller annan förpliktelse som är bindande för Sverige och enligt vilken det finns skyldighet att utan undantag pröva frågan om åtal om den misstänkte inte utlämnas eller överlämnas.
6. Vissa internationella brott	Brott som a) avses i lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott, dock inte aggressionsbrott enligt 11 a § eller försök, förberedelse eller stämpling till eller underlåtenhet att avslöja eller förhindra sådant brott, b) avses i 13 kap. 5 a § (kapning och sjö- eller luftfartssabotage) eller försök till sådana brott, c) avses i 13 kap. 5 b § (flygplatssabotage) eller försök till sådant brott,

d) avses i 15 kap. 4 b § (osann eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol),
 e) avses i 16 kap. 5 § (uppvigling) och som bestått i en omedelbar och offentlig uppmaning till att begå folkmord,
 f) avses i 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott, samt 5 § samma lag,
 g) riktats mot Internationella brottmålsdomstolens rättskipning, eller
 h) omfattas av tortyrbegreppet enligt artikel 1 i Förenta nationernas konvention den 10 december 1984 mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, eller försök till sådant brott.

Särskilda bestämmelser om behörighet

4 § Särskilda bestämmelser om svensk domstols behörighet att döma över vissa brott som har begåtts utanför Sverige finns i

1. 29 kap. 13 § miljöbalken,
2. 14 § lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,
3. 10 kap. 10 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg,
4. 5 § lagen (1982:963) om rymdverksamhet,
5. 51 a § jaktlagen (1987:259),
6. 17 § lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon,
7. 49 § fiskelagen (1993:787),
8. 5 § lagen (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia,
9. 6 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall,
10. 9 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet,
11. 13 kap. 11 § luftfartslagen (2010:500),
12. 17 kap. 2 § radio- och tv-lagen (2010:696),
13. 2 § lagen (2012:179) om straff för olovlig befattningsmed klusterammunition, och
14. 17 § lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott.

5 § I de fall som avses i 3 § 2, 3 och 5 är svensk domstol behörig endast om gärningen är straffbar även enligt lagen på gärningsorten (dubbel straffbarhet). Om brottet har begåtts på flera staters område är kravet på dubbel straffbarhet uppfyllt om gärningen är straffbar enligt lagen på någon av gärningsorterna. Det får inte dömas till påföljd som är strängare än det svåraste straff som är föreskrivet för brottet enligt lagen på gärningsorten.

Första stycket gäller inte

1. om brottet har begåtts av någon som tillhör Försvarsmakten på ett område där en avdelning av Försvarsmakten befann sig,

2. om brottet har begåtts vid tjänstgöringen av någon som är anställd av en svensk myndighet för att delta i en internationell militär insats eller i internationell civil krishantering,

3. brott för vilket det lindrigaste straff som är föreskrivet enligt svensk lag är fängelse i fyra år eller mer, och

4. brott som avses i

a) 4 kap. 1 a och 4 c §§ och 16 kap. 10 a § första stycket 1 och sjätte stycket eller försök till sådana brott,

b) 4 kap. 4 § andra stycket varigenom någon förmått att ingå ett sådant äktenskap eller en sådan äktenskapsliknande förbindelse som avses i 4 c § eller försök till sådant brott,

c) 6 kap. 1–6, 8, 9 och 12 §§ eller försök till brott enligt 6 kap. 1, 2, 4–6, 8, 9 och 12 §§, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,

d) 14 kap. 6 § eller försök till sådant brott,

e) 22 kap. 6 a och 6 b §§,

f) 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, eller

g) 8 § lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner.

Krav på visst straff

6 § Om brottet har begåtts på ett område som inte tillhör någon stat, är svensk domstol behörig endast om fängelse kan följa på brottet enligt svensk lag. Detta gäller inte i de fall som avses i 3 § 1.

Krav på åtalsförordnande

7 § Åtal för brott som avses i 3 och 4 §§ får väckas endast om åtalsförordnande har meddelats i enlighet med 8 §.

Ett sådant åtalsförordnande krävs dock inte om brottet

1. har begåtts ombord på ett svenskt fartyg eller luftfartyg eller i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen på ett sådant fartyg,

2. har begåtts i utövningen av tjänst eller uppdrag som innefattar svensk allmän ställning,

3. har begåtts av någon som tillhör Försvarsmakten på ett område där en avdelning av Försvarsmakten befann sig,

4. har begåtts vid tjänstgöringen av någon som är anställd av en svensk myndighet för att delta i en internationell militär insats eller i internationell civil krishantering,

5. har begåtts i Danmark, Finland, Island eller Norge eller på fartyg eller luftfartyg i reguljär trafik mellan orter belägna i Sverige eller någon av dessa stater,

6. har begåtts mot svenskt intresse av en svensk, dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare eller av en utlänning med hemvist i Sverige, eller

7. är osann utsaga eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol.

8 § Riksåklagaren beslutar om åtalsförordnande om inte annat är särskilt föreskrivet.

Vid denna prövning ska det särskilt beaktas

1. om ett åtal här i landet är förenligt med Sveriges folkrättsliga förpliktelser,
2. i vilken utsträckning brottsligheten eller den misstänkte har anknytning till Sverige,
3. om åtgärder för lagföring har inletts eller kommer att inledas i en annan stat eller vid en internationell domstol, och
4. vilka faktiska möjligheter det finns att utreda brottet och lagföra den misstänkte här.

När det gäller brott som har begåtts utomlands av någon som vid gärningstillfället var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige eller, när åtal väcks för brottet, är svensk medborgare eller har hemvist i Sverige, får riksåklagaren överlämna prövningen till en annan allmän åklagare.

Om det finns anledning att anta att prövningen har särskild betydelse för Sveriges utrikes- eller säkerhetspolitik och riksåklagaren bedömer att det inte finns hinder mot att väcka åtal, ska riksåklagaren med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för beslut.

Betydelsen av en tidigare utländsk dom

Utländsk dom som hinder för svensk domstols behörighet

9 § Har frågan om ansvar för brott prövats genom en dom som har meddelats av någon annan domstol än svensk domstol och som fått laga kraft, får den tilltalade inte lagföras i Sverige för en gärning som omfattats av prövningen.

Om inte annat följer av en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige, får dock lagföring ske om

1. den tilltalade har frikänts från ansvar på den grunden att gärningen inte utgjorde brott enligt den lag som domstolen tillämpade,
2. verkställighet av den utdömda påföljden inte pågår av någon annan anledning än att påföljden redan har verkställts i sin helhet eller bortfallit enligt den lag som är tillämplig för verkställigheten,
3. lagföringen gäller brott som avses i 1 § eller 3 § 4, såvida inte den tidigare lagföringen har skett på begäran av svensk myndighet eller sedan personen har utlämnats eller överlämnats från Sverige för lagföring,
4. den tidigare lagföringen eller domen uppenbart står i strid med svenska allmänna rättsprinciper, eller
5. sådana förhållanden föreligger som enligt 58 kap. 3 § rättegångsbalken kan föranleda resning till men för den tilltalade.

Krav på åtalsförordnande

10 § Åtal för brott som avses i 9 § får väckas endast om åtalsförordnande har meddelats i enlighet med 8 §.

Beaktande av utländsk påföljd

11 § Om någon döms i Sverige för en gärning som avses i 9 § ska det vid bestämmande av påföljd tas skälig hänsyn till verkställighet av tidigare utdömd påföljd som den tilltalade undergått till följd av den tidigare

lagföringen. Frihetsberövande till följd av den tidigare lagföringen ska om möjligt i sin helhet räknas av från böter eller fängelse.

I de fall som avses i första stycket får det dömas till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet eller påföljden helt efterges.

Övriga bestämmelser

Folkrättsliga begränsningar

12 § De begränsningar av svensk domstols behörighet och tillämpligheten av svensk lag som följer av allmän folkrätt eller av en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige ska iakttas.

Utlämning och överlämnande

13 § I fråga om utlämning och överlämnande finns särskilda föreskrifter. Villkor som ställs upp vid utlämning eller överlämnande från en annan stat till Sverige ska iakttas.

22 kap.

6 a §³ Den som

1. utvecklar, producerar eller på annat sätt förvärvar, lagrar eller bi-behåller kemiska vapen eller överför, direkt eller indirekt, kemiska vapen till någon,

2. använder kemiska vapen,

3. deltar i militära förberedelser för användning av kemiska vapen, eller

4. använder ämnen för kravallbekämpning som en metod för krigföring döms för *olovlig befattning med kemiska vapen* till fängelse i högst fyra år, om gärningen inte är att bedöma som krigsförbrytelse enligt lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott.

Som kemiska vapen enligt första stycket 1–3 ska anses sådant som definieras som kemiska vapen i Förenta nationernas konvention om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst arton år eller på livstid. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen varit ägnad att i väsentlig grad bidra till utveckling, produktion eller spridning av kemiska vapen eller till att sådana vapen används mot människor.

6 b §⁴ Den som använder, utvecklar, tillverkar, förvärvar, innehar eller överlåter antipersonella minor (truppminor), döms för *olovlig befattning med minor* till fängelse i högst fyra år, om gärningen inte är att bedöma som krigsförbrytelse enligt lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott.

Första stycket gäller endast minor som avses i konventionen den 18 september 1997 om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av antipersonella minor (truppminor) samt om deras förstöring.

Sådan befattning med minor som är tillåten enligt den konvention som avses i andra stycket utgör inte brott.

Är brottet grovt döms till fängelse i högst arton år eller på livstid. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

³ Senaste lydelse 2014:407.

⁴ Senaste lydelse 2014:407.

35 kap.

2 §⁵ Bestämmelserna i detta kapitel om bortfallande av påföljd gäller inte för

1. mord eller dråp enligt 3 kap. 1 eller 2 §,
2. våldtäkt eller grov våldtäkt enligt 6 kap. 1 § första eller tredje stycket, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,
3. våldtäkt mot barn eller grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 §,
4. brott enligt 2 § första eller tredje stycket lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,
5. folkmord, brott mot mänskligheten, grov krigsförbrytelse eller aggressionsbrott enligt 1, 2, 11 eller 11 a § lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott,
6. terroristbrott enligt 3 § 1 eller 2 jämförd med 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, eller
7. försök till brott som avses i 1, 5 eller 6.

Har någon begått brott som avses i första stycket innan han eller hon fyllt tjugooett år, gäller dock bestämmelserna om bortfallande av påföljd i detta kapitel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

På regeringens vägnar

MORGAN JOHANSSON

Walo von Greyerz
(Justitiedepartementet)

⁵ Senaste lydelse 2020:173.